

"Enbiya-yı sâlife zamanında tabakat-ı beşeriye birbirinden çok uzak ve seciyeleri hem bir derece kaba, hem şiddetli ve efkârca iptidaî ve bedeviyete yakın olduğundan, o zamandaki şeriatler, onların haline muvafık bir tarzda ayrı ayrı gelmiştir." izah?

Hak dinlerin iki temel esası vardır; inanç esasları ve ameller. İnanç esasları bütün dinlerde aynıdır. Ancak şeriat denilen ameller-muamelat kısmı, dinlerde farklılık gösterir. Bunun böyle olması da hikmetin gereğidir. Çünkü, mevsimlere göre *-kışlık, yazlık, mevsimlik gibi-* elbiseler / giysiler farklılık göstermektedir. Hastaların ve hastalıkların durumuna göre, tedavide kullanılan ilaçlar farklılık arz etmektedir.

Bunun gibi, insanlık camiası daha önceki peygamberler devrinde, birbirinden çok farklı katmanlara ayrılmış, bedeviliğe yakın olduklarından, mizaçları bir derece kaba, anlayışları birbirinden uzak olduğundan, o asırlarda değişik şeriatlar, hatta aynı asırda gönderilen ayrı peygamberlerle farklı şeriatlar gelmiştir. İnsanlara o mevsimlere uygun elbiseler giydirmişler, hastalıkları uygun metotlarla tedavi etmişler. Diğer bir ifadeyle, ilk ve orta öğretim çağındaki o insanlara, bölgelere, seviyelere uygun bir eğitim sunmuşlardır.

Ancak, İslam dininin geldiği çağ artık üniversite çağı olmuştur. İnsanlar gittikçe medeniyete doğru yol almış, iletişim imkânları çoğalmış, seviyeler yaklaşmış, bir tek öğretmeni dinleyecek seviyeye gelmiş olduğundan, ilahî hikmet İslam şeraitini kıyamete kadar devam edecek bir donanıma sahip kılmıştır. Eski şeraitlerin, her zaman uygulanabilir yanlarını, evrensel güzelliklerini de alarak bütün insanlığa bir öğretmen olmuştur.

Konuyla ilgili birkaç misal:

- a.** Bazı âlimlere göre, daha önceki bazı ümmetlerde oruç elli gündü. İslam'da bir aya indirildi.(1).
- b.** Hz. Musa (as)'a kendi evlerini kible yapılması ve oralarda namaz kılınmaları emredilmişti. İslam'da ise, bütün yeryüzü mescittir. Müslümanlar istedikleri yerde namaz kılabilirler.(2).
- c.** Bir kısım yiyecekler Yahudilere haram iken, İslam'da helal kılınmıştır. Aşağıdaki ayetler bu konuya işaret etmektedir:

"De ki: Bana vahiy olunanlar arasında yiyecek olan kimseye haram edilmiş bir şey bulamıyorum. Ancak leş veya akıtılmış kan yahut

domuz eti -ki bu pisliğin ta kendisidir- veya Allah'tan başkası adına kesilen bir fısk (*murdar olmuş hayvan*) bunun dışındadır. Kim çaresiz kalırsa, haddi aşmamak ve başkasının hakkına tecâvüz etmemek suretiyle (bunlardan yiyebilir). Şüphesiz ki Rabbin çok bağışlayandır, çok merhamet edendir."

"Biz, Yahudilere bütün tırnaklı hayvanları haram kıldık. Sığır ve koyunun iç yağlarını da onlara haram kıldık. Ancak bu hayvanların sırtlarının, yahut bağırsaklarının taşıdığı ya da kemiğe karışan yağlarını haram kılmadık. Zulümlerinden dolayı onları bu şekilde cezalandırdık. Biz, elbette doğru söyleyenleriz." (*Enam, 6/145-146*)

Dipnotlar:

(1) bk. Razî tefsir, V/63.

(2) bk. age.

İlave bilgi için tıklayınız:

- [İslamiyet'ten önceki şeriatlar, bizim için de geçerli midir?](#)